

معنا در هنرهای تجسمی

اروین پانوفسکی
ترجمه‌ی ندا اخوان اقدم

www.ketab.ir

سرشناسه: پانوفسکی، اروین، ۱۹۶۸، ۱۸۹۲، م.
Panofsky, Erwin

عنوان و نام پدیدآور: معنا در هنرهای تجسمی / اروین پانوفسکی، ترجمه ندا
اخوان اقدم.

مشخصات نشر: تهران، نشر چشمه، ۱۳۹۵

مشخصات ظاهری: ۱۵۷ ص.

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۲۲۹-۴۱۸-۰

وضعیت فهرست‌نویسی: فیا

یادداشت: عنوان اصلی: [2013] What art is,

موضوع: هنر- فلسفه

شناسای افزوده: اخوان اقدم، ندا، ۱۳۵۰ مترجم

رده‌بندی کنگره: ۱۳۹۳ پ ۶م ۶۶/۶

رده‌بندی دیویی: ۷۰۷/۱

شماره‌ی کتاب‌شناسی ملی: ۳۶۴۲۶۰۲

cheshmehpublication

telegram.me/cheshmehpublication

www.cheshmeh.ir

رده‌بندی نشر چشمه: هنر - درباره‌ی هنر

معنا در هنرهای تجسمی
اروین پانوفسکی
ترجمه‌ی ندا اخوان‌اقدام
(عضو هیئت علمی پژوهشکده‌ی هنر)

مدیر هنری: مجید عباسی

لیتوگرافی: باختر

چاپ: دالاهو

تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه

چاپ اول: بهار ۱۳۹۶، تهران

ترجمه: یوسف اسیرکیان

حق چاپ و انتشار محفوظ است و ممنوع نشر چشمه است.

هرگونه اقتباس و استفاده از این اثر بدون ارتباط به دریافت اجازه‌ی کتبی ناشر است.

شابک: ۹۷۸-۰۰-۲۲۹-۴۱۸-۰

دفتر مرکزی و فروش

تهران، کارگر شمالی، تقاطع بزرگراه شهید گمنام، چاه بهار، پلاک ۲.

تلفن: ۸۸۳۳۳۶۰۰

کتابفروشی نشر چشمه‌ی کریم‌خان:

تهران، خیابان کریم‌خان زند، نبش میزای شیرازی، شماره‌ی ۷.

تلفن: ۸۸۹۰۷۷۶۶

کتابفروشی نشر چشمه‌ی کورش:

تهران، بزرگراه ستاری شمال، نبش خیابان پیامبر مرکزی، مجتمع تجاری کورش، طبقه‌ی پریم، واحد ۱.

تلفن: ۴۴۹۷۱۹۸۸

کتابفروشی نشر چشمه‌ی آرن:

تهران، شهرک قدس (غرب)، بلوار فرحزادی، نرسیده به بزرگراه نیایش، خیابان حافظی، نبش خیابان فخرمقدم،

مجتمع تجاری آرن، طبقه‌ی ۲.

تلفن: ۷۵۹۳۵۴۵۵

کتابفروشی نشر چشمه‌ی بابل:

بابل، خیابان شریعتی، روبه‌روی شیرینی‌سرای بابل.

تلفن: (۰۱۱)۳۲۴۷۶۵۷۱

کتابفروشی نشر چشمه‌ی پریس:

تهران، پاسداران، نبش گلستان یکم، مجتمع پریس، طبقه‌ی ۲.

تلفن: ۹۱۰۰۱۲۵۸

فهرست

۷	سخن مترجم
۱۰	تاریخ هنر به مثابه‌ی یک شیو، اومانسی
۳۵	شمایل‌نگاری و شمایل‌شناسی: درآمدی بر مطالعاتی هنر‌رسانس
۷۱	تاریخ نظریه‌ی تناسبات بشری به مثابه‌ی بازتاب آثار سبک‌ها
۱۱۷	پرسپکتیو شمایل‌شناسانه نوشته‌ی آن مایکل هال

سخن مترجم

کتاب حاضر ترجمه‌ی سه مقاله‌ی بنیادین اروین پانوفسکی یکی از برجسته‌ترین مورخان هنر سده‌ی بیستم است که در مجموعه مقالات او با عنوان معنا در هنرهای تجسمی^۱ منتشر شده‌اند. این کتاب در برگیرنده‌ی مقالاتی از پانوفسکی در زمینه‌ی تاریخ هنر است که در ۱۹۵۵ میلادی در نیویورک چاپ و به یکی از مهم‌ترین منابع مرجع و اساسی برای دانشجویان و پژوهشگران تاریخ هنر و تاریخ هنرهای مرتبط با تصویر تبدیل شد. سه مقاله‌ی موجود در کتاب حاضر ترجمه‌ی مقدمه^۲ کتاب^۳ و دو فصل نخستین^۴ آن است و انتخاب این سه مقاله از این‌رو صورت گرفت که به‌نظر می‌رسد، اساسی‌ترین موضوعات موردنظر پانوفسکی در تاریخ هنر می‌پردازند و حاوی مطالب ارزنده و رای پژوهشگران این رشته هستند. علاوه بر این به‌نظر می‌آید این مقالات در مطالعات و تحقیقات بینارشته‌ای نیز بسیار مفیدند و آشنایی با مباحث مطرح‌شده در آن‌ها برای پژوهشگران دیگر شاخه‌های هنری و نیز علوم انسانی خالی از فایده نیست. مقاله‌ی آخر کتاب نیز ترجمه‌ی فصل آخر کتاب پانوفسکی و شالوده‌های تاریخ هنر^۵ است که بدون انکار اعتبار تئوری‌های پانوفسکی در نظر دارد تلاش‌های او را موردنقد قرار دهد و ارزش کار او را نشان دهد. خواندن این مقاله

1. Panofsky, Erwin, *Meaning in the Visual Arts*, New York, Anchor Books, 1955.

2. "The History of Art as a Humanistic Discipline", pp. 1-25.

3. "Iconography and Iconology: An Introduction to the Study of Renaissance Art", pp. 26-54; "The History of the Theory of Human Proportions as A Reflection of the History of Styles", pp. 55-107.

4. Holly, Michael Ann, "An Iconological Perspective", *Panofsky and the Foundations of Art History*, New York, Cornell University Press, 1984, pp. 158-193.

نیز به همه‌ی مخاطبان این کتاب توصیه می‌شود زیرا به‌نظرم به فهم مطالب کتاب بسیار کمک خواهد کرد.

روش پانوفسکی در ابتدا به ایده‌ی شمایل‌نگاری مربوط بود، یعنی وی درصدد بود تا میان مفهوم اثر هنری و معنای نمادین متن و همچنین دیگر آثار هنری مرتبط تطابق ایجاد کند. شمایل‌نگاری بعدها به طرح دیدگاه شمایل‌شناسی منجر شد که تفسیر اثر هنری بر اساس جهان‌بینی یک دوران و بدون عطف توجه به معانی عامدانه موجود در اثر هنری راجع به هنرمند بود. کاربرد شمایل‌شناسی به عنوان ابزار اساسی برای تحلیل اثر باعث طرح نقدهای متعددی به او شد. از جمله در ۱۹۶۴ میلادی گلدیر اظهار کرد که پانوفسکی با تأکید زیاد بر مفهوم نمادین اثر جنبه‌های اساسی آن را به عنوان مجموعه‌ای هماهنگ از فرم و محتوا نادیده می‌گیرد. یا ارنست گامبریچ معتقد بود که هیچ تمایزی میان دو سطح شمایل‌نگاری و شمایل‌شناسی در تحلیل تصاویر وجود ندارد. اما فارغ از همه‌ی این نظرات نمی‌توان نقش پانوفسکی را در مطالعات نوین تاریخ هنر کتمان کرد.

پانوفسکی در سی‌ام مارس ۱۹۱۲ میلادی در شهر هانوفر آلمان به دنیا آمد. در ۱۹۱۴ میلادی موفق به اخذ درجه‌ی دکترای فلسفه در فرایبورگ شد و سال بعد رساله‌ی خود را با عنوان تئوری هنر دورر^۱ در برلین چاپ کرد. در ۱۹۲۰ ریاست گروه تاریخ هنر در دانشگاه هامبورگ به او سپرده شد و همین دهه آغاز شکوفایی توانایی‌های نوشتاری او در زمینه‌ی تاریخ هنر بود. در ۱۹۳۱ میلادی برای تدریس در دانشگاه نیویورک برای نخستین بار وارد آمریکا شد. او که یهودی بود با حضور رژیم نازی در آلمان از ۱۹۳۱ به ناچار به آمریکا نقل مکان کرد. پس از یک سال تدریس در دانشگاه نیویورک برای هفت سال به مدرسه‌ی مطالعات تاریخی^۲ وابسته به مؤسسه‌ی مطالعات پیشرفته‌ی پرینستون^۳ منتقل شد. در ۱۹۶۳ میلادی با عنوان استاد ممتاز از آنجا بازنشسته شد و در چهاردهم مارس ۱۹۶۸ میلادی در پرینستون درگذشت.

در این جا لازم می‌دانم کمال سپاس خود را نسبت به دوست ارجمند و همکار گرامی جناب آقای دکتر امیر نصری اعلام نمایم. ایشان کتاب ارزشمند پانوفسکی را

1. Dürer's artistic theory (Dürers Kunsttheorie: vornehmlich in ihrem Verhältnis zur Kunsttheorie der Italiener)

2. School of Historical Studies

3. Institute for Advanced Study, Princeton

در اختیارم قرار دادند و همواره در انجام کار مرا از مشاوره‌های خود بهره‌مند ساختند و نیز متن ترجمه را مطالعه و با اصلاحات خود به روان شدن متن کمک بسیاری کردند. همچنین از مدیریت محترم و دیگر مسئولان نشر چشمه سپاس گزارم که امکان چاپ این اثر را مهیا کردند.

بدیهی است خطاهای موجود در کتاب بر عهده‌ی مترجم است.

تیرماه یک هزار و سیصد و نود و سه

www.ketab.ir